

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора
філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Євгеній Ігнатенко, 1998 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2022 році Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара за спеціальністю «Право» та отримав диплом магістра, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро від «23» лютого 2026 року № 51 у складі :

Голова разової ради - Тетяна Корнякова, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Рецензенти - Ольга Соколенко, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Олена Литвин, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Офіційні опоненти - Лариса Наливайко, докторка юридичних наук, професорка, Науковий співробітник науково-дослідної лабораторії превентивної діяльності та соціологічних досліджень Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України, радник ректора Дніпровського державного університету внутрішніх справ;

Андрій Кучук, доктор юридичних наук, професор кафедри права та публічного управління Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

На засіданні «15» квітня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Євгенію Ігнатенку на підставі публічного захисту дисертації «Рішення Європейського Суду з прав людини: проблеми тлумачення та застосування в Україні» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро.

Науковий керівник – Катерина Бережна, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри європейського та міжнародного права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Здобувач має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті – у наукових фахових виданнях України категорії «Б» та ще 7, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, зокрема:

1. Бережна К. В., Ігнатенко Є. О. Механізм захисту прав людини у ЄСПЛ: договірно-правові засади, передумови формування, сучасний стан та перспективи. *Право і суспільство*. 2022. № 6. С. 289-293. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/6_2022/43.pdf. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.6.43>.

2. Ігнатенко Є. О. Концептуальне місце та фундаментальна перспектива судового прецеденту в правовій системі України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2024. Вип. № 83(3). С. 353-357. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/310780/302008>. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.55>.

3. Ігнатенко Є. О. Правові позиції Європейського суду з прав людини як джерело права в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 1. С. 866-870. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/324058/314146>. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.144>.

4. Ігнатенко Є. О. Правові позиції Європейського суду з прав людини щодо російської агресії проти України. *Український політико-правовий дискурс*. 2024. № 3-4. URL: <https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/25/22>. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14060574>.

5. Ігнатенко Є. О. Судова практика Європейського суду з прав людини. *Національна парадигма правового розвитку сучасної України* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. юрид. форуму (Дніпро, 18 травня 2023 р.). Дніпро : Ліра, 2023. С. 104-107. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/new_NACIONALNA%20PARADIGMA.pdf.

6. Ігнатенко Є. О. Основні напрями впливу практики ЄСПЛ на правову систему України. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*: матер. IX Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 21 березня 2025 р.). Дніпро : ДДУВС, 2025. С. 232-236. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/15979/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D0%9C%D0%9D%D0%91-2025_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B02.pdf.

7. Ihnatenko Y., Berezhnaya E., Hurko O. The Convention on the protection of human rights and fundamental freedoms as the normative and legal basis of the ECHR'S activities.

Modern Scientific and Technical Research in the Context of Linguistic Space (in English): Conference materials of the II All-Ukrainian scientific and practical conference of young scholars and students (Dnipro, May 11, 2023). Dnipro : Publisher Bila K. O. P. 88-90. URL: <https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>.

8. Ігнатенко Є. О. Особливості складу та порядку розгляду справ ЄСПЛ. *Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі: Шості юридичні читання* : зб. тез доп. Міжнар. щоріч. дистан. наук. конф. (Одеса, 14 квітня 2023 р.). Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2023. С. 73-76. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10466/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_6_%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

9. Ігнатенко Є. О. Проблемні аспекти виконання рішень ЄСПЛ. *Наукові дослідження: реалії сьогодення* : матеріали ІХ Всеукр. мультидисципл. наук.-практ. Інтернет-конф. (Полтава, 31 березня 2023 р.). Київ : Яроченко Я. В., 2023. С. 57-60. URL: https://webconference.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/IX_%D0%92%D1%81%D0%B5%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82.pdf.

10. Ігнатенко Є. О. Принципи тлумачення Конвенції про захист прав і основоположних свобод. *Права людини: методологічний, гносеологічний та онтологічний аспекти* : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 8 грудня 2022 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 218-221. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/15287/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%92%d1%81%d0%b5%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d1%97%20%d0%9d%d0%9f%d0%9a%2008.12.2022%d1%80%20%28%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82%29%20%281%29%20%282%29.pdf>.

11. Ігнатенко Є. О. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод як нормативно-правова основа діяльності ЄСПЛ. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації* : матер. ІV Міжнар. наук. конф. (Івано-Франківськ, 2 грудня 2022 р.). Вінниця : Європейська наукова платформа, 2022. С. 73-75. URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/02.12.2022/14>.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження: Корнякова Т.В., докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри адміністративного і кримінального права, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Зауважень немає.

Наливайко Л.Р., докторка юридичних наук, професорка, Науковий співробітник науково-дослідної лабораторії превентивної діяльності та соціологічних досліджень Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України, радник ректора, Дніпровський державний університет внутрішніх справ. Зауваження:

1. У підрозділі 2.1 дисертації ґрунтовно досліджується питання юридичної сили практики ЄСПЛ в Україні. На с. 79-81 обґрунтовано, що в Україні практика ЄСПЛ має таку ж юридичну силу, як і ЄКПЛ. Водночас автор визнає, що «практика ЄСПЛ не отримала чіткого, окремого місця в ієрархічній вертикалі законодавства України». У зв'язку з цим виникає важливе теоретико-практичне питання: яким чином суддя нижчої інстанції має вчиняти у випадку, коли правова позиція ЄСПЛ, сформована у справах проти інших держав, суперечить буквальному змісту чинного закону України? Чи допускає запропонована конструкція «рівної юридичної сили» можливість неформального відступу судді від закону на користь позиції ЄСПЛ, і як узгодити такий підхід із конституційним принципом законності?

2. У підрозділі 2.2 дисертації детально проаналізовано принципи тлумачення ЄКПЛ та рішень ЄСПЛ, розмежовуючи загальні та спеціальні принципи. На с. 113–115 серед спеціальних принципів названо принцип ефективного й динамічного тлумачення та принцип забезпечення правової визначеності, які, однак, перебувають у концептуальній антиномії між собою. Зокрема, динамічне («еволютивне») тлумачення Конвенції може призводити до змін у правових позиціях ЄСПЛ, що ускладнює передбачуваність правозастосування. Де, на Вашу думку, проходить межа між допустимою еволюцією судової практики ЄСПЛ та ситуацією, коли зміна позицій Суду стає джерелом правової нестабільності для України? Які конкретні механізми могла б запровадити Україна для мінімізації наслідків змін у практиці ЄСПЛ?

3. У підрозділі 3.2 дисертації аналізується зарубіжний досвід здійснення правосуддя із застосуванням рішень ЄСПЛ, зокрема досвід Нідерландів та Німеччини. На с. 172-178 відзначено, що «однією із головних причин неоднакового ставлення до рішень ЄКПЛ є інерція національного судочинства та недотримання принципу послідовного тлумачення». Разом з тим, у роботі надано рекомендацію щодо розробки моделі навчання суддів з використанням досвіду держав-членів РЄ. Чи не вбачаєте Ви ризику, що копіювання моделей, напрацьованих у правових системах Нідерландів чи Скандинавських країн, без урахування специфіки правової ментальності та рівня суддівської незалежності в Україні призведе лише до формального запозичення без реального ефекту? Які інституційні умови мають бути забезпечені в Україні для того, щоб запропоновані моделі навчання суддів дійсно спрацювали?

4. У підрозділі 1.2 дисертації автор пропонує власне визначення методології дослідження тлумачення та застосування рішень ЄСПЛ, зазначаючи дев'ять наукових принципів – від принципу детермінізму до термінологічного принципу. Однак, між сформульованою загальнонауковою методологією та практично орієнтованими висновками дисертації існує певний методологічний розрив: виведені критерії судового застосування рішень ЄСПЛ та рекомендації для суддів базуються переважно на нормативному та доктринальному аналізі, а не на верифікації вказаних принципів. Яким чином задекларований у роботі принцип єдності теорії та практики реалізується у методологічному ланцюгу «принцип – метод – висновок» щодо конкретних пропозицій дисертанта?

5. У дисертації зазначено, що Конституційний суд України є ключовим суб'єктом тлумачення конвенційних стандартів. Разом із тим, КСУ тривалий час функціонував в умовах інституційної кризи. Як, на Вашу думку, ця криза вплинула на якість інтеграції практики ЄСПЛ у конституційне судочинство, і які механізми відновлення цього впливу є пріоритетними?

Кучук А.М., доктор юридичних наук, професор кафедри права та публічного управління, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка Міністерства освіти і науки України. Зауваження:

1. У підрозділі 2.3 дисертації ретельно класифіковано ключові проблеми судового застосування рішень ЄСПЛ, серед яких виділено «маніпулятивне застосування» рішень Суду. Дисертант коротко характеризує це явище як негативну практику. Однак глибший аналіз цього феномену видається необхідним. Яким чином можна доктринально розмежувати «маніпулятивне» застосування практики ЄСПЛ від «творчого» чи «розширювального» тлумачення судом правових позицій Суду? Чи може, на Вашу думку, певне «адаптивне переінтерпретування» рішення ЄСПЛ українським суддею бути виправданим з огляду на національний контекст, і де проходить межа між правомірною адаптацією та маніпуляцією?

2. У розділі 3 дисертації ґрунтовно досліджуються правові позиції ЄСПЛ щодо російської агресії проти України, зокрема через призму концепції «ефективного контролю». На с. 155-160 автор аналізує рішення «Україна проти Росії (щодо Криму)» від 25 червня 2024 р. та пов'язані справи. Однак постає методологічне питання: чи можуть правові позиції ЄСПЛ, сформовані у справах щодо окупації Криму та Донбасу, застосовуватися за аналогією у справах, що стосуватимуться відшкодування шкоди жертвам повномасштабного вторгнення після 24 лютого 2022 р.? Де проходить межа між допустимою аналогією та неправомірним розширенням правової позиції Суду у «кримській» справі на обставини широкомасштабної агресії?

3. У висновках до другого розділу дисертації зазначено, що «обов'язковість практики ЄСПЛ як джерела права фактично не гарантована дієвими гарантіями» та що «відсутні підстави відповідальності суб'єктів правозастосування у разі ігнорування чи неналежного застосування правових позицій ЄСПЛ». Ця констатація є важливою, проте залишається відкритим питання про механізм усунення вказаної прогалини. Чи вбачає

здобувач потребу у запровадженні відповідальності для суддів за систематичне ігнорування практики ЄСПЛ? Або ж ефективнішим є опосередкований механізм стимулювання через оцінку якості судових рішень? Як запропонований підхід співвідноситься із гарантіями суддівської незалежності?

4. У дисертації обґрунтовується необхідність створення спеціалізованих відділів у судах загальної юрисдикції для адаптації практики ЄСПЛ. Чи не може ця спеціалізація призвести до фрагментації правозастосовної практики – ситуації, коли лише спеціалізовані суддівські групи матимуть реальну компетенцію у застосуванні практики ЄСПЛ?

5. У дисертації визначено шість напрямів впливу практики ЄСПЛ на правову систему України. Яким чином Ви пропонуєте інституційно забезпечити аксіологічний вплив практики ЄСПЛ на правову культуру суддів, враховуючи, що формальне знання про рішення ЄСПЛ не гарантує зміни ціннісних установок суб'єктів правозастосування?

Соколенко О.Л., докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри адміністративного і кримінального права, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Зауваження:

1. У роботі формально заявлено про наукову новизну та практичну значущість, але їхній зміст недостатньо аргументований і конкретизований. Згідно з вимогами, автор має чітко виокремити наукові положення, що висуваються на захист, та їхні відмінності від уже відомих. Натомість у огляді вказується лише, що робота «одна з перших» за темою, але не наведено прикладів раніше невідомих висновків. Те ж стосується практичного значення: окрім загальних рекомендацій (створення бази даних, навчання суддів), в роботі не розглянуто конкретних сфер застосування результатів (наприклад, практика Мін'юсту чи навчальних програм). Слід уточнити, які саме результати справді нові (наприклад, вперше класифіковано засади адаптації практики ЄСПЛ до умов воєнного стану) і від чого вони відрізняються.

2. Формулювання мети та завдань не цілком узгоджені із предметом і об'єктом дослідження, а робота місцями позбавлена послідовної структурної логіки. У представленій роботі мета сформульована загальною, завдання ж подано у вигляді ряду пунктів, які не завжди корелюють (наприклад, немає прямого вказання на аналіз нормативних актів крім стандартних пунктів). Крім того, хоча робота поділена на розділи, у них спостерігається певне дублювання матеріалу: частина даних повторюється і в розділі теоретичних основ, і в аналізі практики. Це ускладнює сприйняття логіки, розділи дисертації повинні вичерпно висвітлювати відповідні завдання та містити посилання на всю апробацію матеріалу. В даному випадку таку взаємодію видно неявно, бо немає однозначної прив'язки кожного розділу до окремого завдання або опублікованої праці автора.

3. Робота виконана на високому рівні, проте приділяє мало уваги аналізу національного законодавства щодо застосування рішень ЄСПЛ у воєнний час, зокрема не враховано положення ст.17–19 Закону №3477-IV. За Законом №3477-IV, рішення ЄСПЛ і практика Суду є джерелами права в Україні, а стаття 19 вимагає системного аналізу законів

на відповідність Конвенції. У дисертації цей обов'язок практично не розглянуто: наприклад, не надано критичного аналізу того, чи були змінені відповідні закони та підзаконні акти після судових рішень (ч.3–4 ст.19). Немає також розгляду рішення Верховної Ради або Уряду, які б забезпечили приведення нормативів у відповідність (п. 5 ст.19 наказує Кабміну привести свої акти у відповідність).

Литвин О.П., кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри адміністративного і кримінального права, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Зауваження:

1. Наукова новизна та практична значущість потребують «операціоналізації». Для переконливості варто не лише декларувати оригінальність підходу, а точково показати: які саме положення висуваються на захист як нові, з чим саме вони полемізують у науковій літературі, і який «вхід» вони дають у практику (хто саме може використовувати рекомендації і в яких процедурах).

2. Внутрішня логіка між метою, завданнями і композицією потребує щільнішого «скріплення». Доцільно підсилити відповідність між переліком завдань та побудовою розділів, мінімізувати повтори між теоретичними й практичними частинами та чіткіше «прив'язати» апробаційні результати/публікації до конкретних блоків дисертації.

3. Недостатньо розкрито національний нормативний механізм застосування практики Суду у воєнний час. З огляду на профіль теми, логічно очікувати глибшого аналізу закону, що безпосередньо регулює виконання рішень і застосування практики Суду в Україні, включно з нормативними вимогами щодо приведення законодавства та підзаконних актів у відповідність із Конвенцією.

Результати відкритого голосування:

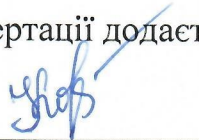
"За" - 5 членів ради,

"Проти" – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Євгенію Ігнатенку ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Тетяна КОРНЯКОВА

